

Jestliže se na to nepomýšlí, aby policejní právo trestní bylo upraveno skutečně v duchu moderním a trestní řízení správní v duchu nové doby s vůdčí zásadou: šetření svobody občanské, pak bylo by lépe, kdyby zůstalo při úpravě dosavadní. Neboť dosud aspoň, došlo-li někdy k rozhodnutí, jež bylo těžko srovnati s duchem naší ústavy, bylo možno odlehčiti si: však se tak státi mohlo jen proto, že dosud jsou v platnosti zákony z doby Bachova absolutismu. — Nyní má býti vzata i tato útecha. — Před třemi lety byla v tomto listě u příležitosti sedmdesátého výročí vydání »prügelpatentu« vyslovena naděje, že o výročí sedmdesátém bude možno vzpomínati na »prügelpatent« jako na zákon, který kdysi platil. Dnes zdá se mi, že by bylo lépe, kdyby v platnosti zůstal.

Pokud pak jde o všeobecnou reformu správy, zjednodušením a zlevněním správního řízení, domnívá se vláda, že tohoto cíle dosáhne se v prvé řadě, ba snad výhradně, obmezením instančního postupu. Že by mělo býti uvažováno též o tom, zda za tím účelem neměl by býti zjednodušen též vnitřní chod úřadování, po př. obmezen zásah státu do rozmanitých záležitostí, kde toho vlastně žádný důležitý zájem státu nevyžaduje, to bude patrně ležeti mimo úvahu. Domníváme se však, že reforma správního řízení a správy vůbec jest věc tak důležitá a dotýkající se intensivně každého občana, že nemůže býti řešena pouze v ministerských kancelářích a ve více méně neveřejných schůzích sněmovních výborů, nýbrž má k ní dojíti za účasti i kruhů mimopolitických, zvlášt ovšem odborníků theoretických i praktických, i kdyby snad k reformě došlo o několik měsíců později, než si toho dočasná parlamentní většina přeje. Jinak hrozí nebezpečí, že bude opět vytvořen zákon, jenž zůstane v širších vrstvách občanstva beze všeho ohlasu, a který tudíž může býti za změněné konstelace politické snadno změněn.

Policejní právo trestní.

Dr. Karel Novák (Praha).

Osnova¹⁾ zákona o organizaci politické správy, která před nedávnem byla předložena parlamentu, a jejíž hlavní účel byl vytvořiti novou organizaci politické správy v Československé republice vzhledem ke změněným poměrům politickým, přináší ve své hlavě prvé úplně neorganicky k nadpisu a účelu osnovy některé podněty ve věci policejního práva trestního. Tím byl opět oživen zájem o tuto materii, jež jest v praxi velice důležitá, a přece nebyla zákonodárně upravena od let padesátých minulého století. Zájem o tuto věc čas od času se objevuje, avšak vždy opět mizí, jelikož nová úprava policejního práva

¹⁾ Článek tento přirozeně nemůže vyčerpáti této obsáhlé látky ani z části. Chce býti příspěvkem k diskusi.

hmotného i formálního pokládá se nepochopitelně za politikum, ač z větší míry politikem není, a jedná se jen o správné rozdělení kompetence moci výkonné.

V Rakousku bylo policejní právo trestní založeno na známém císařském nařízení ze dne 20. dubna 1854, č. 96. ř. z., jehož hlavním předmětem byla však úprava politické exekuce. Nejspornější ustanovení tohoto císařského nařízení byly však jeho §§ 7 a 11, které dávaly politickým úřadům moc, aby vydávaly zákony proti těm, kteří by ve veřejnosti rušili pořádek a slušnost, zábavu obecnstva přerušili neb jinak pohoršení činili nebo dopustili se nějaké demonstrace, kterou se na venek dávala najevo nechuf k vládě nebo znevažování jejích nařízení, ať by se zákony ty vztahovaly na jednotlivý čin, nebo na čin jistého druhu s tím, že politické úřady mají moc přímo proti těm, kteří hledí záповěď přestoupiti anebo i nadále jí nešetří, uložití trest, jenž, pokud by nebyl již jinak stanoven, byl určen výši od dvou až včetně dvou set korun nebo vězením od šesti do 14 dnů, dle toho, který trest se bude zdáti podle okolností přiměřenějším nebo účinnějším.

Toto nařízení bylo vydáno za Bachovské doby absolutní, a již hned po vydání prosincové ústavy množily se hlasy, že se nesrovnává nejen s literou, nýbrž hlavně s duchem této ústavy, aby nařízení toto mohlo dále platiti. Zastánci tohoto mínění argumentovali několika důvody, z nichž se jest zmíniti hlavně o tom, že ústava prosincová předpokládá výkon pravomoci trestní jen na základě sazeb a skutkových povah trestních činů přesně stanovených (*nulla poena sine lege*), a že se výše uvedeným císařským nařízením dává do rukou politických úřadů značná moc, aniž by svoboda individua byla chráněna před větším zásahem do její sféry, než jest nutno v zájmu občanského spoluzití a nutného klidu ve státě.

Naproti tomu zastánci tohoto nařízení poukazovali na to, že jest naprosto nutno, aby státní moc, která jest zodpovědna za zachování klidu mezi občanstvem, měla dostatečnou moc, aby tento klid mohl býti kdykoli ochráněn a udržen před členy společnosti, kteří by se snažili klid ten rušiti, že blaho veškerenstva musí býti nad blahem jednotlivce, a že střetnou-li se tato dvě hlediska, musí nutně ustoupiti zájem jednotlivce před dobrem celku. Praktikové, neboť z nich se hlavně zastánci dosavadního stavu skládali, zdůrazňovali pak dále to, že politický úředník nemůže bez podobné normy vůbec obstáti, a že správa bez této moci vůbec nemůže svému těžkému účelu vyhověti. Poukazovalo se na to, že i jiné státy mají podobný předpis, při čemž nutno podotknouti, že opět jsou státy, které tohoto předpisu vůbec nemají, aniž by snad správa byla špatně obstarávána.²⁾

Byly také střední názory, které hájily právo státu na tuto pravomoc, avšak klausulovaly ji různými zárukami řízení trest-

²⁾ Ku příkladu hned na Slovensku není tohoto předpisu.

ního, aby pravomoc tato nebyla používána více, než dopouští účel její: dosíci klidu ve státě.

Císařské nařízení obsahuje proto všeobecnou klausuli trestního práva hmotného, proti níž hlavně se nejvíce zvedaly hlasy, kdežto množství správních zákonů obsahuje tresty policejní toho kterého oboru se týkající, jež jsou i mimo tuto diskusi.

K těmto steskům přistoupila další příčina: nedostatečně vypravené formální trestní právo policejní. Řízení v policejních věcech trestních jest totiž upraveno naprosto nedostatečně v nařízení ze dne 3. dubna 1855, č. 61., kde celý komplex otázek, jež v trestním řádě (soudním) jsou velice podrobně řešeny, jest obsažen v několika paragrafech. Není divu, že i samými úředníky administrativními byl nedostatek tento pocítován, takže nakonec byla téměř jednotná touha, aby trestní právo policejní bylo kodifikováno, a to jak co do práva hmotného, tak formálního.

Oba vědecké sjezdy českých právníků zabývaly se těmito věcmi, aniž by se však přišlo k nějakým konkrétním návrhům. Poukazuje se stále na to, že předpisy tyto musí býti dostatečně pružné, aby mohlo se vyhověti různým potřebám obsáhlé vnitřní správy, tak i poměrům, jež jsou úzce spjaty s vývojem života a často a velmi rychle prý se mění.

Kodifikace tak stále byla odkládána, až nyní byl osnovou o organizaci politické správy klid v této věci prolomen.

Nutno hned říci, že podle našeho názoru neřeší osnova právě šťastně danou materii. Jest totiž pojata jednostranně s jednoho hlediska, a to pokládáme za její hlavní nevýhodu.

Osnova přejímá hlavní zásady sporných ustanovení císařského nařízení, ba v mnohých věcech je zhoršuje (stanovením vyšších sazeb trestů, omezením práva odvolacího, ba jeho zrušení vůbec a pod.), a co se týče trestního řízení policejního, dává výkonné moci právo, aby stanovila nařízením policejní trestní řád.

Důvody osnovy nás nemohou přesvědčiti o tom, že by cesta navrhovaná zavedla v této věci ideální stav. Jest prerogativem zástupců lidu, aby stanovili tresty a řízení, podle něhož se ukládají. Nestojíme sice na nezměnitelném stanovisku dělby moci ve státě, jest však jistě kompetencí moci zákonodárné, aby dávala normy, podle nichž by se prováděla vláda, kterou jest moc výkonná pověřena. Moc výkonná má postupovati na základě moci udělené jí těmi, kteří jsou ovládáni, kterážto vůle se projevuje v parlamentě. Jinak by nastalo přesunutí funkcí a harmonie ve státě byla by porušena na úkor vývoje individua a celku.

Máme za to, že jest možno pozitivním předpisem zadržeti všechny poruchy, jež by živly nepřející klidu mohly ve státě způsobiti, a že jest možno proto policejní právo trestní kodifikovati, aspoň do té míry, že všechny všeobecné normy mohly by se shrnouti do jednoho zákona o přestupcích

policejních, do něhož bylo by možno zahrnouti také mnohé přestupky, jež doposud se trestají soudy. Při tom by přirozeně stále bylo možno, aby v jednotlivých zákonech správních byly obsaženy jednotlivé skutkové podstaty speciálních přestupků policejních, jako živnostenských, zdravotních a pod. Stejně jako před lety byly jednotlivé zákony trestní, jež byly v kodifikaci trestního práva shrnuty v jeden zákon, aniž by se tím vyloučily speciální ustanovení v zákonech zvláštních, tak bylo by možno vydati jednotný zákon o policejních přestupcích, jenž by obsahoval jednotné zásady o trestnosti, vyloučení trestnosti, promlčení atd.

Práce tato není tak nemožná, jako dosti obtížná, avšak prospělo by se tím věci více než neustálým oddalováním.

Současné bylo by nutno, a to co nejdříve, kodifikovati, a zdůrazňujeme z á k o n e m, trestní řízení policejní. V této věci odpadají i námitky obtížnosti. Příslušnost úřadu (policejního soudce?), zásady ovládající řízení policejní, při čemž klademe důraz na bezprostřednost, ústnost a neodvislost úřadu rozhodujícího, právo stran, jejich zmocněnců, provádění důkazů, řízení opravné atd., to vše se dá lehce s platností pro celé trestní právo policejní shrnouti, a ani by to netrvalo příliš dlouhou dobu.

Obtížnost práce nesmí však býti překážkou provedení díla.

Vládní osnova ustanovení o těchto důležitých věcech dává do rukou moci výkonné, a projevuje se zde opět snaha, aby parlament nebyl přibrán k této funkci.

Z toho vyplývá, že z důvodů věcných, jakož i formálních se doporučuje, aby celá prvá hlava osnovy zákona o organizaci politické správy byla z osnovy vyňata, a to proto, že jest nutno, aby se *připravila nová osnova o trestním právu policejním a to hmotném i formálním*, již jest nutno předložiti parlamentu k ústavnímu projednání.

Věci neuškodí nic více, než bude-li se pokládati za věc politickou, kdežto jest věcí řádné správy a spokojenosti občanstva.

Zákon se zpětnou platností a derogace.

Dr. Adolf Procházk a (Brno).

Ve svém článku: »O platnosti derogovaného zákona«, uveřejněném v čís. 5. toho časopisu, upozornil jsem na poměr dvou po sobě jdoucích zákonů, z nichž novější deroguje zákonu staršímu. Tento poměr jsem znázornil dvěma normativními úsudky: starý zákon zní: »je-li A, má býti B«, nový zákon: »je-li A₁, má býti non B.« A₁ jest část skutkové podstaty A. Zbytek této skutkové podstaty po odečtení A₁ zůstávající, označil jsem jako A₂, takže A₁ + A₂ = A.

Máme-li v témže právním řádě obě uvedené normy, t. j. starší »je-li A, má býti B« a novější »je-li A₁, má býti non B«.